

Asia: VN/12734/2019

Pakkoavioliiton mitätöinti ja ulkomaila alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustaminen

Suomessa pakottamalla solmitun avioliiton päättäminen

- 1. Arviomuiston luvussa 2.1 on käsitelty Suomessa pakottamalla solmitun avioliiton purkamismenettelyä ja ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan pakottamalla solmittu avioliitto voitaisiin kumota. Kumoamisen oikeusvaikutukset olisivat samat kuin avioerossa. Kannatatteko ehdotusta?**

Kyllä

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

Maahanmuuttovirasto pitää pakottamalla solmitun avioliiton kumoamista kannatettavana ehdotuksena. Avioliittoon pakotetun näkökulmasta avioliiton kumoamisella, avioeron sijaan, voi olla tärkeä merkitys.

Arviointimuistiossa todetaan avioliiton kumoamisesta: ”Oikeus vaatia avioliiton kumoamista olisi asianmukaista antaa vain sille osapuolelle, joka on pakotettu avioliittoon.” Maahanmuuttovirasto katsoo, että asiassa tulisi huomioida se, että pakkoavioliittotilanteessa myös molemmat osapuolet voivat olla avioliittoon pakotettuja, eikä pelkästään toinen osapuoli.

Maahanmuuttovirasto ei kannata erityissäännöksen soveltamiselle ehdotettua määräaika. Asiassa on huomioitava, että pakkoavioliitto on voinut kestää vuosia, jolloin määräaika vie osalta avioliittoon pakotetuilta mahdollisuuden avioliiton kumoamiseen. Lisäksi on hyvä muistaa, että pakkoavioliitosta irtautumisen mahdollisuudet kasvavat ajan myötä. Määräajalle ei ole tarvetta, sillä kumoamisen oikeusvaikutukset ovat arviomuiston mukaan samat kuin avioerossa.

Maahanmuuttovirasto toteaa lisäksi, että pakkoavioliitto voi tulla Suomessa rangaistuksi myös ihmiskauppana tai törkeänä ihmiskauppana.

2. Arviomuistion luvussa 2.2 on käsitelty Suomessa alaikäisenä tai muusta avioliiton esteestä huolimatta solmitun avioliiton purkamista ja päädytty siihen, että tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ei ole. Oletteko johtopäätöksestä samaa mieltä?

Ei

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

Alaikäisenä Suomessa solmittu avioliitto on avioliittolain vastainen. Sen katsominen päteväksi, mikäli vihkiminen tästä huolimatta tapahtuu, johtaa oikeudenvastaiseen lopputulokseen, joka nykylainsäädännöllä voidaan purkaa ainoastaan avioerolla. Mikäli tarkoitus on torjua lapsiavioliittoja, tulisi avioliitto voida kumota samalla tavoin kuin pakkoavioliittotilanteissa.

Ulkomailla solmitun alaikäisavioliiton tunnustaminen

3. Arviomuistion luvussa 3 on käsitelty ulkomailla alaikäisenä solmitun avioliiton tunnustamista Suomessa. Arviomuistiossa ehdotetaan nykyisten säännösten täsmentämistä niin, että ulkomailla alle 18-vuotiaana solmittu avioliitto voitaisiin tunnustaa Suomessa vain erityisestä syystä, jos ainakin toinen puolisoista on asunut avioliiton solmimishetkellä Suomessa. Kannatatteko ehdotusta?

Ei

Perustelut ja mahdollinen vaihtoehtoinen sääntelymalli, jota tuette

Suurin osa lapsi- ja pakkoavioliitoista solmitaan tätä nykyä Euroopan ulkopuolella. Eurooppaan ja Suomeen ilmiö kulkeutuu maahanmuuton myötä. Tästä näkökulmasta olisi tärkeää, että ulkomailla solmitut avioliitot tunnustettaisiin Euroopan/Pohjoismaiden välillä mahdollisimman yhdenmukaisesti. Tämä ehkäisisi alaikäisten avioitumista (myös pakolla) maahantulosäännösten kiertämistarkoituksessa. Tämä ei koske pelkästään tilanteita, joissa toinen puolisoista jo asuu Suomessa, vaan kyse voi olla myös siitä, että toinen osapuoli on vasta lähdössä Eurooppaan/Suomeen. Suomen oikeusjärjestelmän mukaan alle 18-vuotias ei voi avioitua ja ulkomailla alaikäisinä solmittuihin avioliittoihin tulisi suhtautua samalla tavalla. Mikäli kyseessä on alaikäisenä omasta tahdosta solmittu avioliitto eikä pakkoavioliitto, voisi avioliiton jonkinlaista vahvistamista selvittää täysi-ikäistyneiden osalta viitaten muun muassa arviomuistion sivun 7 esimerkkiin, jossa ulkomaalainen oli vuosia ennen Suomeen tuloa solminut muualla Euroopassa laillisesti avioliiton ollessaan vasta 16–17-vuotias.

4. Onko teillä kommentteja arviomuistion jaksossa 3.3 mainittuihin erityisiin syihin, joiden perusteella tällaisen avioliiton tunnustaminen voisi poikkeustapauksessa olla perusteltua?

Maahanmuuttovirasto katsoo, että alaikäisenä solmittua avioliittoa ei tule tunnustaa edes poikkeustapauksissa. Alaikäisenä solmittujen avioliittojen tunnustaminen edes poikkeustapauksissa välittää vääränlaista viestiä Suomen suhtautumisesta alaikäisten avioliittoihin.

Arviomuistiossa todetaan, että alaikäisenä solmittujen avioliittojen osalta sääntelyä voitaisiin kuitenkin täsmentää niin, että Suomessa asuvan alle 18-vuotiaan henkilön ulkomailla solmimaa avioliittoa ei tunnusteta. Entä jos kyseessä onkin Suomessa asuva täysi-ikäinen henkilö, joka käy ulkomailla avioitumassa alle 18-vuotiaan kanssa, tunnustetaanko avioliitto silloin?

5. Onko arviomuistiossa ja sen taustalla olevassa selvityksessä arvioitu tunnustamissääntelyn ja -käytäntöjen nykytilan sekä eri vaihtoehtojen etuja ja haittoja riittävän kattavasti?

Ei

Perustelut

Arviomuistiossa tulisi kiinnittää enemmän huomiota turvapaikanhakijoihin ja kansainvälistä suojelua saaneisiin sekä ulkomailla solmittujen avioliittojen rekisteröintiin ja tunnustamiseen. Osa kansainvälistä suojelua saaneista on lähtöisin maista, joista ei saa avioliittotodistuksia. Osa avioliitoista on solmittu niin, etteivät molemmat osapuolet ole olleet henkilökohtaisesti paikalla. Aina ei ole täysin selvää, onko avioliitto solmittu laillisesti sen maan lainsäädännön mukaan, jossa liitto on solmittu. Ulkomailla solmitun avioliiton selvittämisessä tulee huomioida myös se, että turvapaikanhakijoilla tai kansainvälistä suojelua saaneilla ei ole mahdollisuuksia kääntyä kotimaansa viranomaisten puoleen todistusten saamiseksi.

Muut huomiot

6. Onko teillä muuta lausuttavaa arviomuistiosta tai sen taustalla olevasta selvityksestä?

Ehdotettujen lainsäädäntömuutosten tarkoitus jää hieman epäselväksi. Pyritäänkö sääntelyllä tosiasiallisesti torjumaan lapsi- ja pakkoavioliittoja vai selkeyttämään avioliitosta irtautumisen oikeusvaikutuksia? Jos tarkoituksena on torjua lapsi- ja pakkoavioliittoja, antaa alaikäisenä solmittujen avioliittojen tunnustaminen vääränlaisen signaalin.

Arviomuistiossa ei tuoda lainkaan esiin ihmiskauppanäkökulmaa, vaikka pakkoavioliitot voidaan usein katsoa ihmiskaupaksi.

Rimmanen Emma
Maahanmuuttovirasto